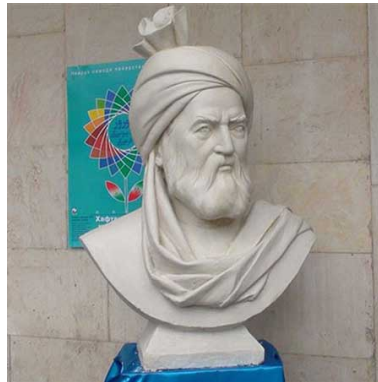

گالری تصاویر و ویدیوها

معرفی اسدی طوسی

نویسنده: شمشاد امیری خراسانی
انتشار: ۱۴ اردیبهشت ۱۳۹۵ ۴۰ دقیقه مطالعه

چکیده مقاله

معرفی اسدی طوسی ابونصر علی بن احمد اسدی توسی شاعر ایرانی قرن پنجم هجری و سراینده اثر حماسی گرشاسپ‌نامه است. وی به نقل مجمع الفصحاء در سال ۴۶۵ هجری درگذشت. آرامگاه وی در تبریز است. اسدی نظم گرشاسپ‌نامه را در سال ۴۵۸ هجری قمری به پایان رساند. گرشاسپ‌نامه در میان آثاری که به پیروی از شاهنامه فردوسی نوشته شده‌اند، یکی از متنهای بسیار موفق به شمار می‌رود. اسدی توسی از چند جهت دیگر هم در تاریخ ادبیات ایران دارای اهمیت است: کهن‌ترین دستنویس فارسی که تاکنون به دست آمده (الابنیه عن حقائق الادویه) به خ

معرفی اسدی طوسی

ابونصر علی بن احمد اسدی توسی شاعر ایرانی قرن پنجم هجری و سراینده اثر حماسی گرشاسپ‌نامه است. وی به نقل مجمع الفصحاء در سال ۴۶۵ هجری درگذشت. آرامگاه وی در تبریز است. اسدی نظم گرشاسپ‌نامه را در سال ۴۵۸ هجری قمری به پایان رساند. گرشاسپ‌نامه در میان آثاری که به پیروی از شاهنامه فردوسی نوشته شده‌اند، یکی از متنهای بسیار موفق به شمار می‌رود.

اسدی توسی از چند جهت دیگر هم در تاریخ ادبیات ایران دارای اهمیت است: کهن‌ترین دستنویس فارسی که تاکنون به دست آمده (الابنیه عن حقائق الادویه) به خط اسدی توسی است. افزون بر این وی نخستین واژه‌نامه پارسی را (بنا بر آنچه تا امروز به دست ما رسیده‌است) به نام لغت فرس تدوین نموده است.

آثار و افکار اسدی

مقبره‌الشعرای تبریز، محل دفن حدود ۴۰۰ تن از دانشمندان و ادیبان نام‌آور ایران است.

اسدی به داستان‌سرایی گرائیده و به نظم داستان‌هایی که از بسیاری جهات به شاهنامه فردوسی نزدیک است، پرداخته است. شعرهای اسدی به واسطه تناسب و حسن استعمال، جلوه خاصی یافته و به تشبیه و مجازهای تازه و صنایع لفظی و معنوی مشحون است. اسدی طوسی از علمای لغت بوده و در این فن استاد بوده و بسیاری از دیوان‌های گذشتگان را به دقت و ژرف‌نگری خوانده و لغات کمیاب را به دست آورده و گاهی همان کلمات را در اشعار خود به کار برده و بدین سبب در گرشاسپ‌نامه بسیاری از لغات فارسی که حتی در اشعار قرن پنجم و ششم هم کمتر استعمال شده است، دیده می‌شود. آوردن این لغات اگرچه نظر به حفظ زبان، شایسته تحسین و یکی از دلایل برتری این منظومه است اما تا حدی به فصاحت و رواج آن آسیب رسانده است. بهترین گواه، آن است که شاهنامه فردوسی که چندین برابر منظومه اسدی است از این کلمات کمتر دارد، با این‌که عنایت فردوسی به نگهداری زبان بیشتر بوده است.

گرشاسپ‌نامه

موضوع این کتاب، داستان پهلوانی است به نام گرشاسب که برحسب روایات پدر نریمان، نیای رستم بوده و در هند و دیگر سرزمین‌ها رزم‌ها کرده و نام‌آور شده است. این کتاب در تاریخ ۴۵۸ هجری قمری یعنی ۵۸ سال پس از اختتام شاهنامه فردوسی به انجام رسیده است. گرشاسپ‌نامه از روی گرشاسپ‌نامه‌ای که ابوالمؤید بلخی شاعر و نویسنده قرن چهارم به نثر آورده است، اقتباس شده و ظاهراً جزو داستان‌های شاهنامه ابومنصوری هم بوده است. گرشاسپ‌نامه منظوم با اصل داستان اختلاف چندانی ندارد و اسدی تغییری در آن اعمال ننموده است.

آثار

صاحب مجمع‌الفصحی چهار قصیده مناظره را به نام اسدی توسی مشتمل بر مناظره آسمان و زمین - مناظره شب و روز - مناظره مغ و مسلمان - مناظره نیزه و کمان، ضبط کرده است. گرشاسب‌نامه و لغت فرس از آثار بزرگ این شاعر دانشمند است.

چند بیت از گرشاسب‌نامه:

یکی کار جستم همی ارجمند
که نامم شود زو به گیتی بلند

اگر نامه رفتنم را نوید
دهند این دو پیک سیاه و سپید

به رفتن بود خوش دل شاد من
به نیکی کند هرکسی یاد من

مهی بُد سر داد و بنیاد دین
گرانمایه دستور شاه زمین

محمد مه جود و چرخ هنر
سمعیل حصی مر او را پدر

ردی دانش آرای یزدان پرست
زمین حلم و دریا دل و راد دست

ز چرخ روان تا بره تیره خاک
چه و چون گیتی بدانسته پاک

خوی نیک و خوبی و فرزاندگی
ره رادی و رأی مردانگی

نکوبختی و دانش و کلک وتیغ
خدا ایچ ناداشته زو دریغ

برادرش والا براهیم راد
گزین جهان گرد مهتر نژاد

خنیده به کلک و ستوده به تیر

بدین گنج بخش و بدان شهر گیر

منابع:

خالقی مطلق، جلال. «گردشی در گرشاسپ‌نامه (بخش ۱)». صفا، ذبیح‌الله. تاریخ ادبیات ایران ج ۱ (خلاصه جلد اول و دوم تاریخ ادبیات در ایران). چاپ بیستم. تهران: ققنوس، ۱۳۸۱.

لغت‌نامه دهخدا

ارجاع به این مقاله

شمشاد امیری خراسانی، «معرفی اسدی طوسی»، پارسیان دژ، ۱۳۹۵.

خواندن مقاله و پیوست‌های آن در وبسایت پارسیان دژ

نشانی ثابت این نسخه:

<https://parsiandej.ir/articles/1844/pdf/معرفی-اسدی-طوسی.pdf>

آخرین ویرایش مقاله: ۱۲ مرداد ۱۴۰۵